

Utæthedden

OPMÅLING

NAVIGATØRERNES TÅRN

LÆS SIDE 16-18

Ansvarshavende redaktør:

Henrik Juul Rasmussen

E-mail: hjr@blikroer.dk

Redaktion:

Journalist Ole Sønderby, DJ

E-mail: osd@blikroer.dk

Oplag: 3200

Id nr. 46612

Layout: Monsun

Tryk: Dystan & Rosenberg

Afleveret til postvæsenet:

23. oktober 2022

Deadline for næste nummer:

14. december 2022

Forsiden

Rør & Bliks opmåler og kollegaer fra PNP Byg er på en kompliceret tårnoprave.

LEDER

Højere straf for fusk med arbejdsmiljøet

Vores arbejdsmiljø er under pres. UTÆTHEDEN skriver i dette nummer, at vi er på vej til at slå rekord i antallet af arbejdsmiljøulykker med døden til følge igen. I år er 31 personer gået på deres job, uden at komme hjem igen. Visse statistikere og økonomer vil sikkert koldt og kynisk konkludere, at når produktionen er høj, så er ulykkesprocenten selvfølgelig også høj.

Men det skal vi selvfølgelig aldrig acceptere. Det er soleklart arbejdsgiverens ansvar, at vi naturligvis kommer hjem i hel og god stand efter en lang arbejdsdag. De betaler for vores tid, arbejdskraft og kompetencer. Aldrig for vores liv og helbred og det skal arbejdsgiverne tvinges til at forstå. Vi skal have indført langt højere straffe for at fuske med arbejdsmiljøet i Danmark.

I øjeblikket har vi mere end 200.000 tilrejsende arbejdere på danske arbejdspladser. De vandrende arbejdere er ofte ansat af underleverandører ned igennem flere led, så ansvaret for deres liv og velfærd udviskes.

Jeg hører ofte, at de udenlandske arbejdere slet ikke har repræsentanter med til sikkerhedsmøder på byggepladsen. Derfor er langt fra alle håndværkere orienteret om planer for sikkerhed og sundhed på deres byggeplads og dermed klædt på til at overleve arbejdsdagen.

Sprog, kommunikation og kultur kan gøre det vanskeligt for migrantarbejderne at agere i arbejdsmiljøet. Få udenlandske håndværkere indrapporterer arbejdsskader eller anmelder åbenlyst lovstridige arbejdsmiljøforhold, når de og familien er stærkt afhængige af beskæftigelsen og indtjeningen. Lange arbejdsdage er ofte en nødvendighed og økonomien afgørende, hvilket kan få migrantarbejdere til at negligere almindelige arbejdsmiljøforskrifter.

Fakta er at der skal skærpet og fokuseret tilsyn til og derfor har fagforeningerne i mange år råbt på faste midler til Arbejdstilsynets arbejde.

I år står Arbejdstilsynet til at miste mere end 215 millioner kroner fra næste år, fordi en midlertidig bevilling udløber. Hver gang sådanne tidsbegrænsede bevillinger udløber oplever Arbejdstilsynet en sand "hjerneflugt" af kompetente medarbejdere. Kort sagt. De dygtigste medarbejdere forlader butikken!

Men nu ser det ud til at hjælp endelig er på vej. Regeringen agter at tilføre arbejdsmiljøområdet 1,3 milliarder kroner frem til 2026, og fra 2027 og "så langt som øjet rækker" – som Beskæftigelsesministeren siger - 200 millioner kroner årligt fremover.

En del af midlerne skal gå til at bekæmpe arbejdslivskriminalitet, hvilket i den grad er tiltrængt.

Nu har vi jo foreløbig kun en mindretalsregering og valget lurer lige om hjørnet. Derfor kan midlerne til Arbejdstilsynet hurtigt blive en del af valgkampen. Hvilket ikke ville være så tosset, så vi kan få alle partierne ud af busken og se hvem, der vil bidrage til et godt og sundt arbejdsmiljø til gavn for alle.

Døde arbejdere hæver jo ikke ligefrem arbejdsudbuddet!

Henrik Juul Rasmussen, formand for
Rør & Blik København

De delegerede til møde III 1-2-3 Klar

■ **KONGRES** Tredje og næstsidste møde for Rør & Bliks 34 delegerede samt suppleanter var præget af stor debat og mange principielle holdninger. De fremmødte drøftede Hovedbestyrelsens indstillinger til blandt andet de forslag, som Rør & Blik stillede før sommeren på det foregående delegeretmøde i Byggefagenes Hus.

Engagement og stor debatlyst prægede mødet, hvor forskellige holdninger og faglige ideer blev flittigt delt og vendt under lovarbejdet.

Med lov bygger vi vores forbund

Salen bifaldt en udbygning af vores formålsparagraf, der præciserer at en grøn omstilling skal være retfærdig. Men at sænke antallet af de valgte delegerede i fremtiden, gav en lang debat om demokrati, færre delegerede versus flere medlemmer af forbundet, rummeligheden samt en skarp henvisning til, at vi i år igen havde et kampvalg om pladserne i Rør & Blik.

Dog er søgning og interesse gennem årene blevet svagere. Det blev også på-

peget at vores medlemsdemokrati lever i dagligdagen – ikke kun på kongressen. På dette punkt var salen tydelig delt, men med en god debatlyst.

En slankere ledelse

Til gengæld var der større tilslutning til forslaget om at forbundets ledelse går fra fem til fire politisk valgte og at vi bruger ressourcerne på nye faglige initiativer i forbundet.

En stærk sidedebat om forbundets formands faglige fremtid i FH fyldte også. Her var der god opbakning fra salen til at vinde indflydelse i FH. Henrik W. Petersen har kun bekræftet, at han forbliver som formand i forbundet, så

alt beror på mediehistorier. FH holder kongres to dage før forbundets kongres i Vejle.

Lovforslagene blev grundigt vendt og strategier blev lagt for forløbet på Kongressen. Således at vores lovforslag og handleplaner spiller fornuftigt sammen.

Handling giver forhandling

Fire arbejdsgrupper gennemgik grundigt alle handleplaner for de næste fire år. Planerne blev præciseret, konkretiseret og skærpet, som de nødvendige faglige værktøjer til de næste fire år i Blik- og Rørarbejderforbundet.

Planer for arbejdsmiljø, beskæftigelse, organisering, organisationen, uddannelse og overenskomst fik en kritisk og idérig gennemgang i grupperne og i fællesskab.

Nu skriver fagforeningen alle bi-dragene sammen og tager dem med til kongressen, når vi har behandlet dem på det sidste delegeretmøde i oktober før kongressen.

Tak for indsatsen til alle delegerede.

Oplært i at sætte den rigtige pris på dit arbejde

■ **PORTRÆT** Jakob Bjørnkjær Carlsen er vores nye opmåler i Rør & Blik. Han er udlært som VVS som tag- og facade-montør i 1996 og er 47 år. »Jeg startede i lære i 1992 hos en mindre mester, Ervin Frank på Nøjsomhedsvej på Østerbro. Vi lavede alt imellem himmel og kælder. Det var et par kviste på sjette sal på Gammel Kongevej, hvor zinken skulle udskiftes. Bagefter skulle jeg op ad trappen til femte sal og montere håndvask og nyt wc på et yderst snævert toilet eller udskifte en stor ventil i en kæmpestor dampcentral i en meget dyb kælder langt under Strøget«.

Gode lærepenge

Da Jakob var udlært, tilbød mester en svendeløn på 95 kroner, skønt andre svende fik 10 kroner mere. »Så jeg skiftede til BBB VVS og fik straks tyve kroner mere i timen. Nu fandt jeg imidlertid ud af at nogle svende i det nye firma tjente 125 kroner i timen og stod igen i en situation, hvor jeg blev lønnet lavere end kollegaerne. Derfor skiftede jeg til akkordarbejdet«.

Jakob startede nu på 125 kroner og havde på kort tid indhentet de tidligere kollegaers løn. Men sjakket var stille 180 kroner i udsigt, så der opstod utilfredshed og sjakket valgte at sætte tempoet ned med en intern aftale om

ikke at anstrenge sig før, der kom penge på bordet.

»Overmontøren kom ophidset, utilfreds og trampende ind i vores skur. Der blev stille i den store skurvogn, men jeg tænkte at, det var nu der skulle handles. Jeg forklarede, at når vi ikke fik løn som lovet, var tempoet sat ned. Nu forklarede overmontøren at han var presset og vi blev enige om 165 kroner i timen. Hvilket var en fornuftig løn i 1997. »Lærepengene" gav en lønstigning på 66 procent på under et år«, smiler Jakob.

Med mere end 30 år i branchen har Jakob været omkring Amalienborg Slots store kobberarbejder og har arbejdet på Københavns mange kuppeler, tårne og tage. Han har lagt tusindvis af kvadratmeter gulvvarme, lavet nybyg, kørt servicebil, har arbejdet i Dansk Kobbersalg samt har været tillidsmand og akkordholder.

Faglige rettigheder giver fornuftig løn

»Jeg lærte hurtigt lektien og har altid gået efter at tjene penge og lave akkord på opgaverne. Jeg har udført mange små VVS-opgaver, hvor jeg altid aftaler en fast pris med mester. Hvilket hæver lønnen betragteligt. For det jo vores ret ifølge vores prislister: Nemlig værnebestemmelsen og retten til opmåling.

Jakob pointerer at chefen altid har pligt til at lave en akkordaftale, når opgaven overstiger fem dage. Vil han ikke det, overskrider han værnebestemmelserne. Det første og måske allervigtigste punkt i vores overenskomst: Man må ikke modarbejde overenskomsten!

Ja så det hele burde jo egentligt være rosenrødt og alle burde tjene en ekstra skilling. Det er reglerne, det er overenskomsten, det er prislisterne og det er sådan det skal være. Men sådan det er det desværre ikke alle steder og det kan vi som fagforening gøre noget ved«.

Der er heldigvis mange mestre vi kan tale med. Men der er desværre også nogle, der løber fra deres aftaler og er det ikke tydeligt på skrift, kan du ikke få dine penge. Derfor er det vigtigt at få alt ned på skrift for der kan ske mange ting, der gør at du ikke får dine penge: Din chef kan komme galt afsted, du kan komme galt afsted, dine kollegaer kender ikke aftalerne, firmaet går konkurs, nedbrænder mv.

Derfor er det så vigtigt, at vi altid håndhæver overenskomsten og kommer hjem med en fornuftig løn, slutter Jakob. Jakob rykker hurtigt ud til din opmåling på en iøjnefaldende, hurtig og yderst velplejet gul Triumph motorcykel. Når han ikke køre opmåling, ruller Jakob hjem til Jane, to teenagebørn og hund i Rødovre.

Tidlig pension bliver brugt af mange flere end Arne

Kun enkelte kollegaer i Rør & Blik bruger foreløbig ordningen

■ **PENSION** Nogle partier vil afskaffe ordningen helt efter folketingsvalget. Støttepartierne og regeringen vil naturligvis bevare og forsvare den. Selv de radikale har nu også opgivet modstanden efter en lang sommerferie, hvor Venstre og Danmarksdemokraterne også bakker ordningen til de nedslidte op foreløbigt. Undtagelsen er naturligvis de Konservative, Liberal Alliance og Moderaterne, der vil afskaffe tidlig tilbagetrækning.

40.000 slidte arbejdere på vej mod pension

Ordningen har ellers kørt et år og den er en succes. 40.000 slidte arbejdere har fået ret til at gå på tidlig pension (Arne pension red.) Ifølge Beskæftigelsesministeriets tal har 414.489 danskere kunnet ansøge om ret til tidlig pension i løbet af ordningens første 11 måneder. På landsplan har 9,6 procent af dem fået tilkendt retten.

Men der er stor forskel på, hvordan

ordningen benyttes på landsplan og i de forskellige a-kasser.

Nordjyske arbejdsmænd er mest slidt

I Nordjylland er de mest nedslidte og flest har søgt ordningen det første år. Morsø, Frederikshavn, Struer og Brønderslev ligger øverst på listen. Området huser også en stor del af landets allerældste borgere.

Den højeste koncentration af tidlige pensionister på Sjælland finder vi lokalt i Tårnby Kommune på Amager. Tæt på lufthavnen har 416 har fået Arne-pension eller 13,6 procent af aldersgruppen. Mindst populær er Arne-pensionen i en række nordsjællandske kommuner. Den laveste andel finder vi måske ikke overraskende i velhaverkommunen Gentofte, hvor 135 mennesker har fået ret til tidlig pension. Det svarer til 2,6 procent af aldersgruppen.

Arne hitter blandt ufaglærte og kontorfolk

Flest 3F'ere, i alt 8.557 A-kasse medlem-

mer, har fået tilkendt retten til tidlig pension. På andenpladsen finder vi måske mere overraskende HK's A-kasse med 4.889 kontor- og handelsfolk skarpt efterfulgt af FOA A-kasse med 4.096 of-fentligt ansatte.

En nøjere analyse af tallene viser at særligt slidte smede, mekanikere og industriteknikerne gør brug af ordningen. Arne-pensionen er også meget populær blandt Fødevarerforbundet NNF's a-kasse, hvor 27,1 procent af dem, der kunne ansøge, har fået tilkendt pension.

Mindst populær er Arne-pensionen hos de højtuddannede medlemmer af Magistrernes A-kasse. Kun 7 akademikere eller 0,1 procent har i løbet af ordningens første år fået ret til tidlig pension.

11 i Rør & Blik er på tidlig pension

For Din Faglige A-kasse, hvis medlemmer udover rørleggere og blikkenslagere, også tæller elektrikere, malere, artister og fiskere er tallet 24,7 procent eller 860 ud af 3.479 i aldersgruppen. Men kun 11 VVSere har indtil nu valgt at bruge ordningen. Det svarer til 7,3 procent af gruppen, hvilket er langt under antallet i andre og tilsvarende fag.

Clive Richard McQueen, der sagsbehandler ordningen i Din Faglige A-kasse, peger på, at der kan være mange forklaringer: »Økonomien – kan man leve af 13.740 kroner? Kollegaerne kan have en høj og fornuftig pensionsopsparing, der giver modregning i tidlig pension. Erfarne kollegaer, der i dag sidder ved et skrivebordsjob eller underviser, som måske ikke er så nedslidte. Eller hvis ens partner fortsat har mange år på arbejdsmarkedet og du helst vil holde op på samme tidspunkt. Men det er blot min personlige fornemmelse«.

Henrik Juul Rasmussen peger på at ordningen giver en tryghed i arbejdslivet på samme måde som mange med ret til efterløn, har bevaret både ordening og arbejdet.

Det vil UTÆTHEDEN vende tilbage til og taler gerne med kollegaer på tidlig pension. I har fortjent den.

Vi skriver på 150 års historie

Rør & Bliks tidligere formand Bjarne Petersen trækker historiske linjer

■ **FAGFORENINGEN** På en steghed sommerdag træder Bjarne G. Petersen, tidligere formand for Rør & Blik, let og hjemmevant ind i Byggefagenes Hus. I går, d. 15. august, fyldte Rør & Blik 149 år og i dag skal vi tale om de sidste 25 år i fagforeningen, som opvarmning til, at vi fylder 150 år i 2023.

Bjarne noterer fra starten, at der kan være tvivl om den helt præcise historiske dato, men konstaterer tørt at fagforeningen er rigtig gammel.

UTÆTHEDEN bringer i de kommende blade en stribe nedslag i de sidste 25 års historie frem mod jubilæet næste år. Hvis du vil læse historien fra de første 125 år anbefales: *”Intet er umuligt for vorherre og en blikkenslager 1873 – 1998”*. En velskrevet bog om Rør & Bliks begivenhedsrige historie ved Morten Thing.

Fra læreplads til formandsstolen

Bjarne G. Petersen, formand fra 2003-2017, er et vigtigt historisk vidne, da han har været formand for Rør & Bliks i næsten en tiendedel af din fagforenings lange historie og i over halvdelen af de sidste 25 år.

Bjarne afløste den daværende formand Per Juul Frederiksen i 2003 og sad som formand frem til 2017, hvor han trak sig og Henrik Juul Rasmussen blev valgt.

Bjarne blev udlært som blikkenslager i 1973, hvor han også var aktiv i Lærlingeforeningen (1 dag Rør og Blik Ungdom). I sin første tid gik han på Herlev Hospital: »Det var en meget stor byggeplads med mange håndværkere og mindst 5-6 større VVS-firmaer. Her var det lærerigt og inspirerende at opleve, hvordan ens erfarende kollegaer handlede kontant og direkte og sjældent tøvede

Bjarne G Petersen, tidligere formand for Rør & Blik

med ”at sætte sig på røven” i en god sags tjeneste. Her levede de faglige kampe næsten dagligt på pladsen og jeg lærte meget om solidaritet og organisering«.

VVS-arbejde var til gengæld svært at finde i 1970’erne, så Bjarne arbejdede også som pædagogmedhjælper og overvejede endda en seminarieuddannelse. »Men fire år mere på skolebænken oven i min læretid som blikkenslager blev for voldsomt og jeg vendte tilbage til faget i 1978«.

Efter en rokade i Blik- og Rørarbejderforbundet i 1996 blev Bjarne G. Petersen konstitueret og siden valgt som faglig bliksekretær i fagforeningen. Nogle år efter trak den daværende formand sig og Bjarne blev valgt som formand uden modkandidater i 2003, og

sad dermed som tillidsvalgt i Rør & Blik i 21 år frem til 2017.

Nyt fællesskab i Byggefagenes Hus

»Da jeg blev formand i 2003, boede vi stadig i bofællesskab med murene i vores fælles fagforeningshus, men de flyttede til Valby og fusionerede med SID (nuværende 3F red.).

En af mine opgaver blev at finde et nyt fællesskab og et nyt fagforeningshus. Vi kiggede efter et hus med stor mødesal, gode mødelokaler, parkering til mange servicebiler. Vi skulle have et rummeligt hus med mulighed for at klubber, seniorer, arbejdsløse, aktive grupper, studiekredse, faglige og sociale arrangementer mv. For det er vigtigt at vi kan mødes, snakke, lære nyt og gerne tilberede mad.

Det var vigtigt at kunne give det rum til klubberne og de fagligt aktive«.

Rør & Blik flyttede i 2009 ind på Lygten 10 sammen med Malerne. Det faglige bofællesskab blev nu ligeledes navngivet: ”Byggefagenes Hus”.

»Oprindeligt var kulturen hos malerne og os temmelig forskellig, men vi har gennem årene lært noget af hinanden«, smiler Bjarne. Fagforeningen har siden boet til leje og har opsparet midlerne fra salget til et evt. nyt hus.

Organiser, Organiser, Organiser

Ikke bare huset, men også indholdet af organisationen blev fornyet.»Vores organisering var ikke optimal og for at lære nyt sendte Rør & Blik tre dygtige faglige kollegaer til England i midten af 1990erne for at studere organisering.

Faglig sekretær Allan Leegaard (nuværende arbejdsmiljøkonsulent i BAT kartellet) og Henrik W. Petersen (nuværende formand for forbundet) samt vores opmåler Morten Velling var blandt de første danske fagforeningsfolk, der opsøgte international rådgivning og viden på området.

Rør & Blik har haft en fast organiser-stilling i mange år og vi kan notere en fornuftig fremgang, mens andre fagforeninger bløder

Bagefter var Rør & Blik den første fagforening i Danmark med en fast organiser, hvor Morten Velling var opmåler og organiser. Hvilket var en naturlig og god kobling«.

Siden har jobbet som organiser i Rør & Blik udviklet sig væsentligt med et omfattende fagligt netværk mellem klubber og arbejdspladser, en løbende dialog med kollegaerne og et systematisk, struktureret og digitalt fastholdelsesarbejde. Hvilket i dag betyder en historisk høj organiseringsprocent blandt svende og lærlinge i Rør & Blik.

Arbejdet har inspireret og siden har

både forbund, kredsene og en lang række andre fagforeninger arbejdet videre af samme spor og oprustet indsatsen for at aktivere og organisere kollegaerne ude på arbejdspladserne.

»Rør & Blik har haft en fast organiser-stilling i mange år og vi kan notere en fornuftig fremgang, mens andre fagforeninger bløder«. Bjarne tilføjer, at de kollegaer, der kun vælger at være medlem af A-kassen, lige siden har været på retur.

Her giver den gamle formand også ros til Rør & Bliks opsøgende skolearbejde med fast ugentligt besøg på TEC og møderne i Byggefagenes Hus med lærlinge og undervisere.

Andre væsentlige faglige initiativer i den periode var udviklingen af de faste løntjek. »Her har vi virkelig skaffet kollegaerne mange penge med Rør & Bliks systematiske tjek. Hvilket også giver et godt fokus på betydningen af vores overenskomst«.

Hvad sagde vi: Social Dumping er kommet for at blive

Social Dumping er desværre også et af de steder, hvor Rør & Blik allerede i 00'erne var nødt til at gå forrest og være solidarisk med vores øvrige kollegaer - også alle de udenlandske ude på byggepladserne.

Bjarne peger på, at Rør & Blik var meget hurtige til at se problemets omfang og de alvorlige konsekvenser, skønt det i første omgang ikke ramte faget direkte.

»Vi var hurtigt ude og advare i faget, offentligheden og Byggefagenes Samvirke mod truslen fra social dumping og vikararbejdet på byggepladserne, men desværre er problemet eksploderet siden. Det er helt afgørende, at hvis vi skal fastholde fornuftige arbejdsforhold, sikkert arbejdsmiljø og de rettigheder vi har tilkæmpet os, så skal vi organisere, organisere og organisere alle kollegaer«.

Asbest er overalt i vores gamle bygningsmasse, og håndværkere støder på det ekstremt farlige stof i isolering, fliselim, vægge mv. hver eneste dag. Det er et problem for boligejere, for håndværkere og naturligvis deres firma.

Rykker ud til asbesttjek af dit arbejdsmiljø

Asbestbilen gør en asbestundersøgelse og -sanering tilgængelig og enkel

■ **ASBEST** Du skal ud på en helt almindelig VVS-opgave. Arbejdet er rutine. Firmaet sagde, at opgaven var nem og helt ligetil. Ude på varmecentralen, i den gamle villas kælder, i en pæn offentlig bygning...

Men på pladsen ser det anderledes farligt ud. Din erfaring og uddannelse siger dig, at der sandsynligvis kan være asbest flere steder på arbejdspladsen. Nu går arbejdet i stå, sjakket kan ikke komme videre. Mester skal planlægge en asbestanalyse, laboratorium skal kontaktes og bagefter en evt. sanering. Men kunden venter allerede utålmodigt.

Problemet er velkendt, og løsninger kan være svært tilgængelige. Hvilket er et stort problem for kollegaerne og deres firma, når man vil sikre et sundt, sikkert og effektivt arbejdsmiljø. Men løsnin-gen kan være et enkelt telefonopkald. Miljø og Co på Amager tilbyder som de eneste i Danmark et mobilt, hurtigt og tilgængeligt asbesttjek. Firmaet lover at reagere indenfor minimum to timer

og kommer med mobilt laboratorie i hovedstadsområdet, hvorefter de tester og analyserer din prøve med det samme. Du får rådgivning på stedet, og bagefter tilbyder firmaet en sikker asbestsanering og vil ofte kunne ordne det lige efter asbestanalysen.

Fælles mission: Bekæmp asbest

»Jeg er selv VVS'er og har oplevet mange asbestproblemer i branchen. Asbest er overalt i vores gamle bygningsmasse, og håndværkere støder på det ekstremt farlige stof i isolering, fliselim, vægge mv. hver eneste dag. Det er et problem for boligejere, for håndværkere og naturligvis deres firma. Derfor fik vi en god ide i 2020 under en brainstorm«, siger Rasmus Bork-Nielsen, der er medejer af firmaet bag Asbestbilen på Amager. Danmarks første rullende asbest laboratorie.

»Idéen var i princippet enkel. Vi vil køre ud med en testbil, der analyserer problemet og foretager asbestanalyser øjeblikkeligt. I samme bil, men

helt adskilt skulle være en afdeling til asbestsanering på stedet. Så kan arbejdet fortsætte sikkert«, siger Michael Lund, der er økonomichef.

»Metoden var så åbenlys rigtig, og vi undersøgte det grundigt på nettet. Kun i England, der har skarpe krav til asbestsanering, var der firmaer, der rykkede ud i biler. Vi fik god kontakt til et par firmer, som rådgav os fint omkring arbejdet, kravene, uddannelse mv. Vi var jo ikke direkte konkurrenter, men vi har en fælles mission i at bekæmpe asbest«, siger Rasmus om det internationale samarbejde.

Fra ide til handling

Den første asbestbil stod klar i oktober 2020, og den kom hurtigt ud og løse mange opgaver. En erfaren nedriver, Jacob Seiersen, der havde arbejdet med asbest i tyve år, blev grundigt efteruddannet. Udover alle de grundlæggende asbestkurser fulgte et internt oplæringsforløb varetaget af faglaboranter i

at foretage 0-tolerance test, mikroskop brug, krav til dokumentation og afrapportering.

»Der var ingen specifikke retningslinjer for et rullende laboratorium i Danmark, så vi var omhyggelige med at overholde alle danske og internationale krav og fik også sat ekstra udluftning i bilen. Der var mega meget brug for vores asbestbil fra dag ét og vi kom hurtigt ud at køre en masse«, siger Michael.

»Vi brugte vores netværk og de synligt positive resultater ved at være tilgængelige online og kunne rykke ud asap gav resultater«, siger Rasmus.

Asbestbil version 2.0

Efterspørgslen var så stor at Miljø og Co fik udviklet yderligere et asbestlaboratorium mere på hjul i september 2021. »Behovet for analyser er så stort, at vi nu rykker ud med en laboratoriebil, der foretager analysen og afrapportering med løsningsforslag. Derefter rykker laboratorie bilen hurtigt videre til næste plads og vi kan bagefter tilbyde at sende et nedrivningsteam. På den måde kan vi hurtig og nemmere hjælpe flere«, siger Michael.

Frank Pedersen der er bygningstømrer, blev nu også laboratorieuddannet og har siden haft travlt med at rådgive kollegaerne som rullende asbestanalytiker.

Udrykning med asbestbilen

Frank bliver ofte ringet direkte op af tidligere brugere, der kender ham som

kontaktperson. Men arbejdet bliver også booket online eller via telefon til firmaet, der koordinerer indsatsen.

»Jeg tager ud på pladsen, taler med håndværkerne og danner mig et overblik over problemets omfang. Så foretager jeg de nødvendige test og tager billeder, noter mv. Bagefter analyserer jeg alle prøver og tager om nødvendigt flere. Så kan jeg aflevere resultaterne, dokumentationen og forslag til at løse problemet til håndværkerne og firmaet på meget kort tid. Her er det vigtigt at jeg kan rådgive og afklare problemer med det samme på stedet. Alt sammen i en arbejdsgang«, fortæller Frank, siddende på kontorstolen i sin pletfri og sirlige asbestbil indrettet med PC, skrivebord, mikroskop, testmaterialer og naturligvis støvsuger.

»Jeg behøver ikke en hvid kittel for at kunne hjælpe kollegaerne effektivt og forsvarligt for at sikre dem et godt arbejdsmiljø. Det er jo fantastisk at gå på arbejde og bruge sin erfaring og viden for at sikre at håndværkere og boligejere mv. ikke dør af at passe deres arbejde«.

Masser af nødvendigt asbestarbejde i fremtiden

Miljø og Co har travlt, og i fremtiden er der også meget at gøre. »Asbest rammer jo alle typer håndværk, men vi får også mange henvendelser fra helt nye boligejere, der er bekymrede for asbest, bly og PCB i deres kommende bolig.

Samtidig står vi nu overfor et fornuftigt EU-direktiv om asbest, der betyder store omlægninger. Et krav om asbestanalyser ved tilstandsrapporter og salg vil være et effektivt middel til at bekæmpe asbest, og her har vi en fornuftig og tilgængelig løsning«, siger Rasmus.

Miljø og Co forventer at kunne udvide deres service i fremtiden udover det nuværende arbejde i hovedstadsområdet. Her har de blandt andet fået fast arbejde for Gentofte Gladsaxes Forsyningsselskab.

En god løsning for alle kollegaer og VVS-firmaer

Arbejdsmiljøsekretær i Rør & Blik, Christian Ingebret, hjælper hver uge kollegaer og firmaer med asbestsager og kender alle de praktiske problemer. »Er der bare mistanke om asbest og giftstoffer, siger arbejdsmiljøloven, at det skal undersøges med det samme. Men mange oplever det, som meget besværligt og bureaukratisk at sætte den maskine i gang. Med en mobil løsning som Asbestbilen, får de leveret en hurtigt tilgængelig pakkedløsning. Så er der ingen undskyldning for nøl, når vores helbred står på spil. Så jeg kan kun opfordre VVS-firmaer til at kigge grundigt på den mobile løsning, og at vi i det hele taget bruger og udvikler mere af den slags hurtig og rullende rådgivning med hjælp til vores fælles arbejdsmiljø«.

Døden på byggepladsen

Vi har allerede overgået et rekordhøjt dødstal fra sidste år

■ **SIKKERHED** I maj døde en 49-årig kollega ved en voldsom gasekspllosion ved svejsearbejde på en fjernvarmeledning. I juni blev en rumænsk betonarbejder mast til døde under et bygningselement, så hovedet blev skilt fra kroppen. Det var den fjerde af den type ulykker alene i år.

Dagen før mistede endnu en arbejder ved Prøvestenen (kunstig ø ud for Amagers kyst red.), ligeledes livet ved en tilsvarende ulykke, da han først blev klemmt fast og derefter kvast mellem en betonklods og en gravko.

Dermed er vi hastigt på vej mod en trist og foruroligende rekord med mange døde på danske arbejdspladser. For vi taler om et farligt arbejdsmiljø med høj overdødelighed ude på Danmarks mange travle byggepladser. Når mor eller far tager hjemmefra på en normal arbejdsdag som håndværker, er det dobbelt så farligt, end for de fleste lønmodtagere med fem døde håndværkere på otte måneder.

Dystre tal fra byggebranchen

Kigger vi på alle arbejdsulykker i perioden 2016-2021 er tallet eksploderet i de sidste par år. I 2021 blev der anmeldt 63.707 arbejdsulykker til Arbejdstilsynet. En voldsom vækst med 17.363 flere end i 2020. En historisk stigning på hele 37 procent og dermed det højeste antal

anmeldte arbejdsulykker indenfor de sidste fem år. Nu bliver 2022 sandsynligvis endnu værre.

Før 2020 blev der i en årrække anmeldt cirka 42.500 arbejdsulykker om året. Vi havde det laveste antal i 2016 med (kun) 42.013 tilfælde fremgår det af Arbejdstilsynets ulykkesregister. Nu er vi på vej mod 70.000 om året.

Mord, død og ulykker

Kigger vi kun på dødsfaldene på danske arbejdspladser blev der registreret 36 dødsulykker i 2021. Som altid er landbrug, transport og byggeri de tre sikre topscorer med et højt dødstal hvert år. Landbrug og chaufførerne alene mistede henholdsvis seks og ni personer ved dødsulykker i 2021.

Bygge- og anlægsbranchen havde samlet fem dødsulykker i 2021. Tre døde under opførelse og nedrivning af byggeri, en ved anlægsarbejde samt en i gang med færdiggørelse af byggeri.

I Danmark blev der samtidig myrdet 35 mennesker i 2021. De dødsfald skabte stor opstandelse og blev dækket grundigt i alle medier. På samme måde som et skuddrab på en butiksansat i Fields, mordet på en frisør i bandemiljøet eller lægen, der knivdræbes på sit hjemmebe-søg hos patienten, er alvorlige arbejdsulykker, der vækker opsigt og ender på forsiden.

Døden på byggepladsen bliver sjældent omtalt på samme gennemarbejdede måde.

Hårdt arbejde, dårligt helbred og døden

Sammenligner vi håndværkere med andre erhvervsaktive, ser det ikke godt ud. Arbejdet på byggepladsen er faktisk dobbelt så farligt som de fleste andre fag i Danmark viser Arbejdstilsynets statistik.

Johnny Dyreborg, Sikkerhedsforsker på Det Nationale Forskningsinstitut for Arbejdsmiljø, taler om "The Big Five" som er de erhverv, hvor der er en højere risiko for arbejdsulykker, set i forhold til andre erhverv. Farlige fag som transport, landbrug og byggeri, som altid topper ulykkesregisteret, og hvor vi også i højere grad ser dødsulykkerne. I nogle fag sker der sjældent arbejdsulykker, men tragiske dødsfald som på socialområdet.

Men det er særligt bygningsarbejdere på store anlægsprojekter som Metro, Femern, supersygehuse mv., hvor der er en højere risiko for at medarbejdere kommer ud for arbejdsulykker, hvis der ikke sættes effektivt ind med forebyggelse. Vi skal dog ikke glemme mindre byggeopgaver og mindre håndværksvirksomheder, hvor der også kan være en høj risiko for arbejdsulykker, og hvor mindre alvorlige arbejdsulykker ikke altid bliver

anmeldt. Den dårlige helbredstilstand skyldes blandt andet lange arbejdsdage med tungt arbejde og mangel på søvn og hvile, konkluderer AT. AT konstaterer ikke overraskende, at lavere dødsrisiko ved højere uddannelse også er naturligt makkerpar.

UTÆTHEDEN har talt med Arbejdstilsynet om problemet, som de registrer grundigt og sender direkte til Beskæftigelsesministeren hver gang en håndværker dør. Men AT samler kun ulykkesstatistik. De har ingen analyser af hvorfor det er farligt at gå på byggearbejde. Når antallet af dødsfald er så lavt, kan vi ikke bruge tallet til at konkludere noget, forklarer AT.

Døden som makker

Men hvorfor er arbejdslivet for håndværkeren så farligt og bliver problemet værre? Og mest vigtigt: Hvordan undgår vi de alvorlige ulykker, forbedrer arbejdsmiljøet og forebygger dødsfald på byggepladsen?

Det problem har vi vendt med en række videnspersoner, eksperter og forskere.

Johnny Dyreborg, sikkerhedsforsker hos Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø, peger på at da dødstallet statistisk set, er lavt, kan det være svært at sige noget om udviklingen fra år til år. Men dødsulykkerne er et pejlemærke på, at byggebranchen kan være et særdeles farligt område, når vi taler arbejdsmiljø. »Tunge maskiner, kraner, gravemaskiner mv. er potentielle alvorlige farekilder.

Men arbejdet behøver ikke at være farligt, så længe disse farekilder er under sikker kontrol. At flyve er åbenlyst meget

farligt, men med fornuftige procedurer, regler og veluddannet personale, er det faktisk meget sikkert at flyve. Der er dog den udfordring, at byggepladser ofte er dynamiske og under konstant forandring fra morgen til aften. Byggeledelsen har ansvaret for at planlægge sikkert, men utroligt mange faktorer og risikoforhold, skal medtænkes. Elementer som økonomi, tidsfrister, ressourcer, byggekrafter, leverancer, underentreprenører, bygherreønsker mv. kan lægge et pres på områder som arbejdsmiljø og sikkerhed. Store byggerier er komplekse og kræver stærke sikkerhedsforanstaltninger, som også skal være på plads, når der er travlt. Derfor er det vigtigt, at sikkerhed er integreret i selve byggeprocessen, og ikke noget der klares ad-hoc ved siden af de andre opmærksomhedspunkter.

Systematisk indsats stopper ulykker

Johnny Dyreborg peger på, at uddannelse og kurser er vigtige, men de tiltag kan

ikke stå alene i forebyggelsen af arbejdsulykker. Sikkerhed skal indgå på organisationsniveau og

være en fast indarbejdet del af hele virksomhedskulturen. »Det kræver at man arbejder målrettet med ulykkesforebyggelsen og kombinerer forskellige tiltag i en flerstrengt indsats. Her bliver arbejdsmiljø og sikkerhedsarbejdet væsentligt løftet, især når vi samtidig gør brug af de helt rigtige og effektive tekniske løsninger, som eliminerer eller erstatter farlige byggeprocesser med mindre farlige. Sikkerhed i design og planlægning er vigtige opgaver for bygherrer, producenter, arkitekter, ingeniører, konstruktører mv., sådan at der ikke efterlades for mange og vanskelige sikkerhedsudfordringer til byggeledelse, sikkerhedskoordinatorer og arbejdere, når de skal i gang med at udføre byggeopgaven. Det er det vi kalder *en systematisk arbejdsmiljøindsats*, som vi ved mindsker risikoen for arbejdsulykker.« siger Johnny.

Den ultimative arbejdsulykke

Lars Olsen, har som daglig leder af Byggeriets Arbejdsmiljøbus, kørt ud og rådgivet håndværkere om sikkerhed og tekniske hjælpemidler i 14 år: >>Døden på arbejdet er den ultimative arbejdsulykke, som vi naturligvis skal undgå, men vores byggepladser er uhyre komplekse og dynamiske arbejdspladser, der kan være helt forandrede fra morgen til frokost. Nye underleverandører og sjak dukker hele tiden op. Sikkerhedskulturen fra firma til firma er meget forskellig. Der er historisk betingede forskelle fra fag til fag, hvilket skaber særegne forhold og mange aktører, når der skal planlægges sikkert«.

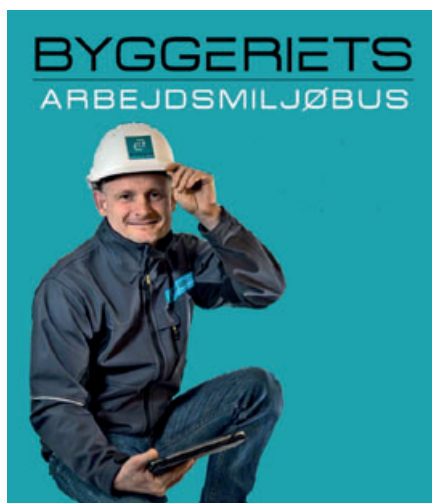
Bambus kører ud til super sygehusbyggerier, Femern, Baltica Pipe som er komplicerede og gigantiske byggerier med et højt risikoniveau.

»Sikkerhedsarbejdet skal udvikles kontinuerligt og systematisk. Tekniske hjælpemidler skal altid være effektive og hurtige, aldrig besværlige for så samler de blot støv. Men udfordringerne for

samarbejdet og sikkerhed er de forskellige sprog og kulturer på byggepladsen med mange underentreprenører og et højt tempo«.

Lars ser dog et håb i fremtiden, da nye håndværkergenerationer har et stærkere fokus på sikkerhedskultur og helbred. »Jeg oplever at de unge håndværkere i langt højere grad italesætter problemerne, handler på dem og løser det i fællesskab«.

Vikar døde under betonelement

Karsten Clausen, TR i Kemp og Lauritzen, arbejdede i Nordhavnen, da ulykken skete. »Pladsen blev hurtigt fyldt med blå blink og ambulancer og vi gik alle i skurene et par timer, mens de fik vristet staklen fri«. VVS, elektriker og ventilations-sjakkene sad samlet i skuret

indtil Kemp og Lauritzen orienterede dem om forløbet og sendte dem hjem. »Kemp og Lauritzen handlede fornuftigt og resolut på situationen. Arbejdsmiljørepræsentanter og ledelsen udarbejdede krav til bygherren mht. sikkerhed og arbejdsmiljø. Med et særligt fokus på kraning og hvordan vi kunne komme videre og undgå fremtidige ulykker. Der var også tilbud om støtte og rådgivning, hvis medarbejderne havde behov for hjælp«.

Når ulykken opstår er der behov for at følge op på sikkerhedsprocedurer og instruktioner, siger Karsten.

»Vores udenlandske kollegaer deltager sjældent i sikkerhedsmøder, obligatorisk undervisning eller rundringer. De er ikke organiserede, de kan ikke sproget og de er fraværende i sikkerhedsarbejdet. Samtidig er de vikarsatte, kender ikke byggepladsen og slet ikke vores sikkerhedskultur«.

Dødsfald er kun toppen et dårligt arbejdsmiljø

MT Højgaard har erkendt ansvaret for dødsulykken og peger selv på at kultur, sprogbarrierer, instruktioner og materiel er en del af forklaringen på en ulykke, der kunne være forebygget.

»Vi har syv store byggekraner og mange transportveje og har oplevet farlige situationer når de kraner med kritiske sammenstød. Vores firma og vi har foreslået GPS styring af kraner og

transportveje, MTH har valgt vagter, der fløjter i stedet for intelligent software. Men vi har jo alle høreværn med musik og kommunikation i ørene og kan ikke høre et fløjt«, sukker Karsten træt.

Den unge rumæner var indlejet af MTH fra vikarbureauet Blue Collar (tidligere Baltic Workforce), som specialiserer sig i at handle udenlandsk arbejdskraft (Se Helt Kort side 15).

»I virkeligheden er den store dræber primært støv, farlige kemiske stoffer, asbest og PCB, der blandet med andre miljøpåvirkninger, langsomt dræber os, hvis vi udsættes for et dårligt arbejdsmiljø dagligt. Dødsfald på pladsen er blot toppen af et isbjerg af dødsensfarligt miljø«, pointerer Karsten.

Laveste fællesnævner koster

Dårligt arbejdsmiljø i Danmark koster samfundet 64 milliarder årligt. Christian Ingebret, arbejdsmiljøsekretær i Rør & Blik, ser problemet på alle sikkerhedspatroljer: »Vi er voldsomt udfordret, når sikkerhedsarbejdet på byggepladsen bliver udført efter laveste fællesnævner. Når jeg møder de ansvarlige koordinatore og virksomhedsledere, er arbejdsmiljø ofte et nødvendigt onde. »For ellers kommer Arbejdstilsynet efter os». Men vi skal ikke blot efterleve et regelsæt. Vi skal simpelthen alle løfte i flok og kræve et ordentligt arbejdsmiljø«.

Christian peger på de nødvendige redskaber vi har, for vi skal sige fra!

»Normen (regler for behandling af faglig strid) og arbejdsmiljøloven siger det klart og tydeligt. En ansat har ret til at forlade et farligt område i tilfælde af alvorlig eller umiddelbar fare, som ikke kan undgås. Den ansatte må aldrig udsættes for forringelser af sine forhold på grund af rettidig og livsnødvendig omhu«.

Problemet er blevet værre gennem årene og forklaringen er enkel: »Lige nu er der fuld knald på alle kedler i byggebranchen. En høj beskæftigelse giver åbenbart en »højkonjunktur» i antallet af ulykker. Samtidig tiltrækker byggebranche mange, som ikke er uddannet til arbejde i byggeriet. Derudover er

det også udfordringer med vandrende arbejdskraft. De kommer ofte fra lande hvor arbejdsmiljøet ikke er det der står højest på problemlisten, der i forvejen er lang«, konstaterer Christian.

Men det er aldrig en undskyldning. Virksomheder har altid ansvaret for deres ansattes sikkerhed og sundhed, og en instrukspligt via APV'er. Samtidig viser undersøgelser, at et godt arbejdsmiljø giver bonus på bundlinjen. Så, foruden de etiske og lovgivningsmæssige krav, er der en økonomisk gevinst for virksomhederne ved at hæve barren.

De døde på beskæftigelsesministerens bord

Mange tragiske ofre for de alvorlige arbejdsulykker er lavtlønnede migrantarbejdere, der er overrepræsenteret på mange byggepladser, hvor kommunikation og sikkerhedsarbejde foregår på en række sprog eller via tolk og mobiltelefonoversættelser.

»Griske entreprenører spekulerer og konkurrer skrupelløst i laveste fællesnævner. Der spares og slækkes på alt: arbejdsmiljø, lønninger, skat, sikkerhed, byggekvalitet mv og alle taber på det. Nogle taber sågar livet ved at gå på arbejde«, siger en utilfreds Henrik Juul Rasmussen.

Han har som formand for Byggefagenes Samvirke banket på døren og forsøgt at råbe Beskæftigelsesminister Peter Hummelgaard op for at advare om hvordan arbejdsmiljøet i byggeriet undergraves af udenlandsk arbejdskraft.

Nu lover Peter Hummelgaard i Politiken: »Derfor vil jeg nu have et møde med arbejdsmarkeds parter: arbejdsgivere og lønmodtagere for at få deres reaktion, finde ud af, om det her skyldes tilfældigheder eller om der faktisk er sket en forræelse af arbejdsmiljøet på et buldrende arbejdsmarked«. Beskæftigelsesministeren burde vide alt om de mange døde arbejdere. Hver gang der sker et dødsfald på arbejdet, bliver ministeren orienteret om dødens detaljer og årsag. I år fik han 31 dødsrapporter på otte måneder på sit bord.

FAKTA

Arbejdstilsynet udførte 24.000 tilsynsreaktioner i 2021.

Kontrollen udløste:

11.123 Straks påbud, 5.515 Påbud og 504 Forbud.

Arbejdstilsynet status 2022:

300.000 arbejdere er fysisk overbelastede, 450.000 arbejdere er psykisk overbelastede og 31 håndværkere er på nuværende tidspunkt døde på arbejdet.

Kilde: Arbejdstilsynet

Mørketal på arbejdsulykker

Måske er de grimme tal værre. For der sker en konsekvent underanmeldelsen af anmeldepligtige arbejdsulykker til Arbejdstilsynet. Sammenholdes antallet af selvrapporterede anmeldepligtige arbejdsulykker i Danmark Statistiks Arbejdskraftundersøgelse (behandlede arbejdsulykker på skadestuer og sygehuse Red.) med antallet af formelle anmeldelser til Arbejdstilsynet, opstår et stort mørketal. Næsten halvdelen af arbejdsulykkerne anmeldes ikke.

Unge er udsatte

Undersøgelsen fra 2013 viser, at for 15-64-årige lønmodtagere er underanmeldelsen af anmeldepligtige arbejdsulykker på 46 procent.

For ungarbejder, de 18-24-årige lønmodtagere som ofte er uorganiserede, er der desværre en statistisk signifikant højere underanmeldelse sammenlignet med alle øvrige aldersgrupper. Jobpatroljen finder desværre et meget farligt arbejdsmiljø hos ungarbejder i hele Danmark.

Så hold øje med jeres unge og organiserer dem godt.

Verdens rigeste rørlægger

Barndomsvenskaber er guld værd

■ **OLIGARK** En rørlægger er den næst-
rigeste mand i Ungarn og han ejer cirka
en femtedel af landet. Det lyder som et
eventyr, men er virkeligheden i Viktor
Orbán Ungarn. Lőrinc Mészáros er en
yderst aktiv ungarsk forretningsmand,
han er tidligere højrenational borgme-
ster og startede karrieren med et mindre
blikkenslagerfirma.

Med en anslået rigdom på 407,7
milliarder ungarske forint eller over 1,3
milliarder dollars ifølge Forbes årlige
opgørelse over verdens rigeste. Magasi-
net kan også fortælle om en eventyrlig
og imponerende fremdrift i formuen
som minder om Onkel Joakims berømte
pengetank. Oprindeligt var han gas-
rørlægger med eget firma, der var på

konkursranden. Men fra at være en min-
dre rørlægger blev Mészáros den rigeste
mand i Ungarn på ganske få år.

Mészáros startede sin karriere som
entreprenør i begyndelsen af halvfem-
serne. Virksomheden udviklede sig
positivt, men i midten af nullerne fik
virksomheden problemer og mistede
størstedelen af sine markedsandele. I
2007 havde virksomheden tab og ingen
ordrer, så finanskrisen var for alvor ved
at knække rørlæggeren.

Rigtige venner kan ej købes

I 2010 overtog Viktor Orbán regerings-
magten i Ungarn og siden har Mészáros
hurtigt mangedoblet sin formue.

Allerede i 2013 var han den 88. rigeste
i Ungarn med en formue på 6,9 milliard-
er ungarske forint.

Formuen var firdoblet allerede tre år

efter til 23,8 milliarder i 2016 og til hele
120 milliarder i 2017, hvilket gør ham
til den 5. rigeste i Ungarn, men hans
formue synes at blive fordoblet hvert år
og allerede i 2018 rykker han frem til
anden pladsen med en formue på over
9,5 milliarder kroner. Ikke værst af en
rørlægger.

Meget af formuen skyldes omfattende
statslige ordrer fra barndomsvennen
Orbán. Mange analytikere forklarer også
hans succes og formue med, at han har
ekstremt tætte bånd til Fidesz-partiet.
Efter regeringsskiftet i 2010 og med
Orbán enevældige magt blev Mészáros
formue årligt fordoblet efter han blev
borgmester i den lille landsby, hvor han
og Viktor Orbán voksede op.

Ifølge Orbán's egne erindringer med
en stram og primitiv opdragelse baseret
på kål, gulerødder, stalinisme og tæv.

Gud, held og Viktor Orbán

Venskabet har ofte ført til, at medier
kalder ham Viktor Orbán's stråmand,
når hans firma bygger gigantisk prestige
stadion, kraftværker og infrastruktur for
stats- og EU-midler.

Selv siger Mészáros hudløst ærligt:
»Min formue er takket være tre faktorer:
Gud, held og Viktor Orbán.«

Blikkenslageren har drevet det vidt
og har opbygget et gigantisk virksom-
hedsimperium fra byggebranchen over
landbrug til store banker, tv-selskaber
og aviser helt frem til serveringen ved
den lokale skolebuffet. Han lægger ikke
kun gasrør, men bygger også flere a-
kraftværker.

Så Mészáros har på alle måder drevet
sin fag til det yderste.

HELT KORT

Piloter accepterer lavere løn og længere arbejdstid mod genansættelse af 450

■ **STREJKE** De danske, svenske og norske SAS-piloter har stemt ja til ny overenskomst med SAS, der betyder fem et halvt år med lavere løn, flere arbejdstimer og en lang femårig overenskomst. Flyselskabet SAS kan de næste fem et halvt år se frem til at spare 25 procent på udgifterne til deres piloter.

Hensynet og solidaritet med at få genansat 450 fyrede kolleger og en sikring mod social dumping vejede tungt for Pilotforeningen.

Urafstemningen, hvor ni ud af ti piloter deltog, gav 93 procent ja stemmer. Ud over lønnedgangen har piloterne accepteret markante forringelser af arbejdsvilkårene. Den maksimale ugentlige arbejdstid stiger fra 47,5 til 60 timer, og piloterne skal arbejde på fuld tid hele sommeren med tvungen deltid resten af året, hvor arbejdstiden og lønnen bliver sat ned til 80 procent. Samtidig har de måtte accepteret en historisk langvarig femårig overenskomst.

»Vi har været stålsatte på, at vi skulle have vores yngre kollegaer genansat. Sådan som det oprindeligt var aftalt med ledelsen i SAS. De erfarne piloter har ud-

vist stor solidaritet for at få deres yngre kollegaer tilbage«, siger Henrik Thyregod, formand for Dansk Pilotforening til Arbejderen.

Politi: En menneskelig tragedie

■ **SOCIAL DUMPING** 18 albanere arbejdede ulovligt og boede utroligt ussel. I en sag om ulovlig arbejdskraft i Nordsjælland risikerer et entreprenørfirma Tejlgaardhusene ApS en bøde på 900.000 kroner, når sagen kommer for i Retten i Helsingør skriver Ritzau.

I november 2020 undersøgte politifolk og Arbejdstilsynet en mistænkelig byggeplads i Humlebæk nærmere. Ved synet af myndighederne forsøgte de albanske håndværkere at stikke af. Ingen havde arbejdstilladelse. Derfor blev de alle anholdt, fik en bøde på 3.000 kroner hver. Og så blev de alle udvist.

De 18 albanske mænd var beskæftiget med at opføre klyngehuse. Politiet har beskrevet arbejdspladsen som atypisk. Der var meget lukket og forsynet med en hel del overvågning. »Det er en menneskelig tragedie. Det er trist, for de troede, at alt var i orden«, sagde lederen, Erik Pontoppidan.

Nu kommer regnskabets time endelig for arbejdsgiveren. Først efter halvandet år har Nordsjællands Politi udfærdiget et anklageskrift i sagen mod ham. De 18 albanere var ude af landet på under en uge og må ikke vende tilbage i fem år.

”Spøgelsesmedarbejder” i vikarbureauet

■ **MELLEMMÆND** Vikarbureauet Blue Collar mistede på tragisk vis en 22-årig medarbejder under et betonelement (Se Døden på byggepladsen side 10). Vikarbureauet har allerede en meget broget fortid. Før hed firmaet Baltic Workforce med speciale i vikaransættelser og et velfortjent ry for at udnytte arbejdskraft, dumpe lønninger og undgå overenskomstdekning.

Netavisen Pio skriver at virksomhedsejeren på Baltics hjemmeside oprindeligt spilles af professionel skuespiller. Skuespilleren/ direktøren fortæller, at de driver en virksomhed, som ”sparer rigtig mange penge” ved at rekruttere billig arbejdskraft og at Baltic Workforce omgår overenskomsten. Selvom det jo lyder som helt autentisk arbejdsgiver tankegang, så findes virksomhedsejeren Louise slet ikke. Det er en professionel skuespiller.

På samme måde er også firmaets kontaktperson ”Lone Vedergaard” fundet i en stock photo-billedtjeneste og er i virkeligheden en sydafrikansk fotomodel. Lone Vestergaard findes heller ikke.

Nu har de skiftet navn til Blue Collar og deres vikaransatte afdøde rumænere også blot et spøgelse.

Tårnet på Navigatørernes Hus

Rør & Blik måler og rådgiver i Nyhavn 44

■ **REPORTAGE** »Vi har ingen tegninger, vi var ikke med til at pille tårnet ned, og vi har heller ikke set den originale inddækning af tårnet«. Sjakket fra PNP-Byg har lagt zink og kobber på Københavns tårne, spir og facader i 30 år, men de er meget i tvivl om prisen på arbejdet på taget af Navigatørernes Hus på kanten af Nyhavns Kanal og Københavns Havn med fabelagtig udsigt til cykelbro, Opera og mange af Københavns tage og spir.

Firmaets beregner har givet et bud på kviste, tagrender, fodblik, udsmykning mv. Men tårnet er altid svært at pris-sætte. Det er kompliceret håndværk og Henrik, Steffen og Daniel har tilkaldt opmåler Jakob Bjørnkjær Carlsen til en prøveopmåling, da de ikke er helt enige med mester.

En kompliceret opgave

Nu samles vi i en rengjort og ryddelig skurvogn, for Jakob har dagen før foretaget en prøveopmåling og gennemgår tallene grundigt. Nogle kviste er der givet en fornuftig pris på, mens de mange nye

runde kviste mod Havnegade er sat for lavt, vurderer Jakob. Sjakket gennemgår grundigt og kyndigt Jakobs opmåling og der gives gode råd og input.

»Det er jo nogle gange gynger og karusseller. Ofte tjener vi fornuftigt på noget af arbejdet, men arbejder så nærmest gratis på andre dele. Firmaet giver altid et fornuftigt overslag og procenter, men vi vil gerne have det tjekket og være sikre, når vi går så lang tid på en kompliceret opgave«, forklarer sjakket.

Jakobs nye tal kan nu indgå i de videre aftaler med mester.

Nu er den svære opgave primært at beregne tårnet, som sjakket aldrig har set. Jakob finder et billede af kuplen frem på Google. En imponerende sekskantet kobberkuppel med en fuld rundgang nederst og en dristig flagplattform øverst på tårnet. Jakob understreger, at der altid er et stigningstillæg, når arbejdet foregår over stilladsets højde. Svendene i skurvognen er enige om, at

»Vi har ingen tegninger, vi var ikke med til at pille tårnet ned, og vi har heller ikke set den originale inddækning af tårnet«

beregningen er uhyre kompliceret og vanskelig. Jakob påpeger at tårnarbejde i princippet altid bør akkorderes.

Gode råd er dyre

Efter regnearbejdet glider skurvognstalen over i konsulentrådgivning. Sjakket har stået stille i perioder og måtte pakke sammen mange gange, fordi arbejdsgangen ikke har været ordentligt planlagt.

»Vi har skrevet mange kopisedler på denne opgave, fordi det går trægt i

> perioder og sjakkene arbejder på tværs af hinanden. Både mester og vi sætter jo penge til, når arbejdet går i stå. Vi har haft dårlige arbejdstegninger og byggeledelsen har lavet meget om«, forklarer sjakket.

Sjakket får input til nye tillæg og en opdateret prisliste. Nu vil de kigge på beregningen og overveje en opmåling. »Vi har altid ret til en opmåling og akkordseddel efter fem dage ifølge prislisten«, siger Jakob.

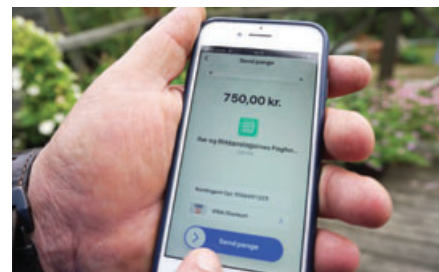
Sjakket peger på, at prislisten har stået stille og derfor ikke bliver brugt. Jakob forklarer, at der tillægges løbende procenter og det kan godt betale sig at bruge den: »Rørlæggere bruger prislisten og opmålinger mere offensivt. Er et ar-

bejdsområde ikke klart beskrevet, kører Rør & Blik en sag og får det på plads i prislisten. Derfor er rørlæggere også flittigere til at få deres arbejde opmålt«.

Vi kører fem etager op til et stort tag rum dækket af en stilladsoverbygning i mindst tre etager. På hjørnet ud mod havnen står et stort træskelet, der skal beklædes med zink.

Tømmrerne har lavet et simpelt skellet, nu skal blikkenslagerne bruge deres faglighed, mange erfaringer og alle deres gode ideer til at beklæde tårnet i Nyhavn.

Læs også om Jakob som ny opmåler i Rør & Blik side 4.

58098

er nummeret til Rør & Bliks MobilePay og det nummer du skal bruge ved indbetaling af kontingent. Husk at skrive 'kontingent' og cpr-nummer i kommentarfeltet, så fagforeningen kan se, hvem indbetaleren er.

Husk også at tillægge det beløb, du skal betale, 75 øre i gebyr som ubeskåret tilfalder MobilePay.

TIP OS DIN GODE HISTORIE

Ring/skriv idéer og forslag
til **UTÆTHEDEN**

Kontakt journalist Ole Sønderby på
26 88 20 74 eller osd@blikroer.dk

Blikkenslagernes Aktieselskabs Fond

Tilskud til husleje, nedsat kontingent og begravelser ved Blikkenslagernes Aktieselskabs Fond

Fonden udlodder midler til medlemmer af Rør og Blikkenslagernes Fagforening af 1873. Arbejdsløse, sygemeldte, ældre og trængende blikkenslagersvende samt deres enker kan søge.

Der kan søges tilskud til:

- Huslejetilskud til ældre medlemmer som bor til leje indenfor hovedstadsområdet og oppebærer folkepension.
- Tilskud til kredskontingent, hvis du har været på dagpenge eller sygedagpenge i tre sammenhængende måneder. Ansøgningsfrist er en måned efter de tre måneder på dagpenge.
- Begravelseshjælp. Ansøgningsfrist efter dødsfald.

Alle ansøgninger sendes til Rør og Blikkenslagernes Fagforening af 1873 til kbh@blikroer.dk eller Rør & Blik, Lygten 10, 2400 KBH NV

Husk altid navn og personnummer samt evt. startdato for ledighed eller sygeperiode.

For spørgsmål kan du kontakte Bjørn Due, Karsten Pedersen eller Henrik Juul Rasmussen.

Arbejdspladsanmeldelser

Jeudan A/S Dronningens Tværgade 4 Tagarbejde zink + kobber
Bravida Danmark A/S Industridalen 11 Ombygning
Bravida Danmark A/S DTU- Bygning 208 Renovering
PNP Byg Nyhavn 44 Blikarbejde

Ny tillidsmand

Gastech-Energi Morten Jensen

Ny arbejdsmiljørepræsentanter

Bravida Danmark A/S Morten Bregninge (Ekstern)
Engelgaard Teknik Claus Langhorn

Underskrevet tiltrædelsesoverenskomst

Jönssons Plåtslageri Helsingborg AB

Blokader

Manbook.dk ApS
Renovering ApS
Johan Eigil ApS
Nigma Vent ApS
Repari ApS
Kennedy VVS v/ Warren Kennedy
2 x Blik ApS
Profilvikaren
METER SERVICE EUROPE Spółka

Døde

Gert Larsen 28.06.1955 – 15.05.2022
Børge Scharfe 14.05.1942 – 28.06.2022
Mogens Bruun Lorentzen .. 27.07.1939 – 13.07.2022
Mogens Eriksen 01.07.1945 – 19.08.2022

Rør & Bliks 150-års Fødselsdags Festival

**19. august 2023 fejrer vi, at Rør & Blik fylder 150 år i
Byggefagenes Hus på Lygten 10 med en faglig festival**

Fødselsdagen er i officielt allerede d. 15. august, men vi holder en stor fest lørdagen efter, hvor vi starter kl. 11.00 den 19. august 2023.

Rør & Blik har allerede lejet et stort cirkustelt og artisterne fra Cirkus Panik vil underholde børnefamilier og alle kollegaer, seniorer, faglige samarbejdspartner, frivillige, aktivister og venner samt mange flere gæster fra om formiddagen. Senere fylder vi teltet med gæster, live musik og fest. Der vil være taler, mad og drikke nok til alle samt festlige indslag. Så kom og mød dine kollegaer og venner. Sæt et stor kryds i kalenderen allerede nu.

Vi søger flere festival-aktivister. Så meld gerne ind hvis du har lyst til at bidrage til planlægningen.

Så ses vi alle til jubilæumsfesten i den bedste og også en af verdens ældste fagforeninger.

Åbningstider

Fagforeningen

Mandag-onsdag: ... 8.00 - 16.00
Torsdag: 8.00 - 17.00
Fredag: 8.00 - 14.00
Telefon: 3583 2422

A-kassen

Mandag: 9.00 - 11.30
Tirsdag: 9.00 - 11.30 & 15.00 - 16.30
Onsdag: Lukket
Torsdag: 9.00 - 11.30 & 15.00 - 16.30
Fredag: 9.00 - 11.30

KALENDER

Bestyrelsesmøder

04. oktober
06. december

Temadag

25. oktober

Delegeretmøder

13. oktober

Kongres i Vejle

3.- 5. november

Fælles Akkord møde:

Sjælland/Bornholm og R&B
24. november

TR NETVÆRK

Heldagsmøder for nye
07. oktober

TR NETVÆRK

Aftenmøder for alle
27. september
29. november
20. december juleafslutning

TM-møder

17. november

Seniorklubben

31. oktober Frihedsmuseet
07. december Julefrokost

Juletræsfest

11. december

Utætheden udkommer

26. september
28. november

Kobberkunstkursus

vinteren 2022 – 2023

Rør & Blik og Kreds Sjælland/Bornholm gentager, i samarbejde med TEC Gladsaxe, succesen fra de fem sidste vintre (Corona undtaget) og vil igen køre et kursusforløb i kobberkunst.

Kurset er for både lærlinge og svende, og der er intet krav om at man skal have erfaring eller kendskab til kobberarbejde – du skal blot have lyst til at lære håndværket

og til at hygge dig med kollegaer. Michael Bradtberg står igen for råd, hjælp og vejledning under kurset, og der vil ligesom tidligere være mulighed for at kaste sig ud i hvad end man gerne vil lave. Om det er en postkasse, skibslanterne eller noget helt andet.

Kurset foregår ude på Blikværkstedet på TEC Gladsaxe, og forløber over ti dage:

Før Jul

Onsdag d. 16/11 kl. 15:30-18:30

Onsdag d. 23/11 kl. 15:30-18:30

Onsdag d. 30/11 kl. 15:30-18:30

Onsdag d. 07/12 kl. 15:30-18:30

Onsdag d. 14/12 kl. 15:30-18:30 –

Julehygge med gløgg og æbleskiver

Efter Jul

Onsdag d. 04/01 kl. 15:30-18:30

Onsdag d. 11/01 kl. 15:30-18:30

Onsdag d. 18/01 kl. 15:30-18:30

Onsdag d. 25/01 kl. 15:30-18:30

Lørdag d. 28/01 kl. 10:00-14:00 –

Afslutning med lidt til gane og mave

Der er rift om pladserne på kurset, og derfor gælder først-til-mølle-princippet.

Der er sidste frist for tilmelding til kurset fredag d. 11/11-2022.

Tilmelding sker ved at ringe eller sende en mail med navn og cpr-nr. til: Bjørn Rosenørn Due 26 88 20 75 / bjd@blikroer.dk eller Marianne Petersen 35 83 24 22 / mrp@blikroer.dk

Har du allerede en god ide om hvad du gerne vil lave på kurset må du meget gerne oplyse dette så vi kan sørge for at få indkøbt specielle materialer som lytteglas m.m.

AKKORD-VÆRKTØJ

Fælles Akkordmøde

den 24. november kl. 16.00

Rør & Blik og kreds Sjælland/Bornholm afholder et fælles akkordmøde i Byggefagenes Hus.

Akkordmøderne finder på skift sted i enten København eller Roskilde således, at flest muligt kollegaer kan deltage. Mødet er for alle interesserede. Esben Malling Platz og Karsten Pedersen afholder mødet.

Vi ses i Byggefagenes Hus, Lygten 10.

Mød op til et informerende og lærerigt akkordmøde. Kredsene serverer naturligvis en god bid.

Tilmelding senest 18 november til 3583 2422 eller kbh@blikroer.dk